

„Szeretet nélkül nincs tárgylagos bírálat”

Sík Sándor előadása a keresztény irodalomszemléletről

(A Delmagyarország munkatársától) A piarista gimnázium zsűfólaság megtelt dísztermében tartott pénteken este folytatolagos előadást az Actio Catholica szabadegyetemén Sík Sándor professzor a keresztény irodalomszemléletről. Az előadást dr. Haldsz Pál belvárosi plébános nyitotta meg, majd Sík Sándor belekapcsolódott előbbi előadásának gondolatmenetébe s azt fejtette ki, hogy a keresztény irodalomszemlélet miért a legalkalmasabb a helyes irodalmi értékelésre. A keresztény irodalomszemlélet két legfontosabb elve az egyetemesség és a szeretet. Az egyetemesség azt jelenti, hogy a keresztény szemléletben benne van egyszerre az egész világ. A keresztény ember tudja, hogy a bűnt jóvá lehet tenni és csak rajta múlik, hogy az emberi lélek Istenhez való viszonyában az egyednek, az individumnak viszonya az egyetlen lényeges dolog. Ha van roppant erejű individualizmus, akkor ez az. Ugyanakkor azonban egy hatalmas közösségben is él a keresztény ember. Mindez irodalmi vonatkozásban is fennáll. A kereszténység, a katolikum nem irányzat az irányzatok között: a keresztény szemléletben benne van az egész irodalom, amely azután a keresztényi lélek szemléletén átszűrődve jelenik meg mint értékelt, mint megítélt érték.

— Ehhez az ítélethez, mint irodalomszemlélethez szükséges a keresztényi egyetemesség és a keresztényi szeretet, — fejtette. — Ez utóbbi viszonylatában meg kell említeni a legújabb lélektani kutatások megállapítását, amely szerint az objektív ítélethez is szükséges a szimpátiának egy bizonyos foka. Tártyilagosan sem tudunk megítélni olyan dolgokat, amelyhez nem közeledünk bizonyos rokonszenvvel, amely bizonyos fokú érdeklődést kelt fel, tehát nem engedi azt, hogy közönyösek legyünk. Ez a szimpátia, ez a szeretet szükséges a helyes ítélethez, a helyes értékeléshez. Nézzünk az *Ady* körül egykor viharzó harcra. Személye, bizonyos általános szokásoktól eltérő egyéni szokásai miatt, nem volt rokonszenves s ez már elég volt, hogy ne szűlessen meg vele szemben egy tárgylagos, objektív ítélet. A szeretet kizárja a közönyösséget, mert a közönyösség sem tud létrehozni tárgylagos bírálatot.

— A szeretet — folytatta Sík Sándor —, az egyetemes szeretet lehetővé teszi számunkra, hogy minden irodalmi művet átszűrhesünk a lelkünkön, minden irodalmi művet, ha csak egy pillanatra is, a magunkévá lényegítsünk. Ha ez a pillanat megszületik a lelkünkben, akkor már a következő pillanatban megszülehetik az objektív ítélet is arról, hogy jó, vagy káros művet szemléltünk, vagy olvastunk. Ez a szeretet megérteti velünk az egyetemesség végtelenségét is. A keresztény egyetemesség, a keresztény szeretet, amely az irodalom viszonylatában a helyes értékeléshez vezet, — fejtette be hosszantartó tapssal fogadott előadását Sík professzor.

O l c s ó b b

sértés fej-láb

kg.-ja 90 fillér. Kapható:

Pick Szalámigyar

és Tisza Lajos körut 83 szám alatti
elárusító boltokban

Kétszázéves szegedi diákszinészek

Az egyetemi »Hamlet« elődei

(A Delmagyarország munkatársától) A szegedi egyetem diákjai március második felében mint színészek lépnek a nagyközönség elé: Shakespeare drámáját, a *Hamletet* keltik életre a színpadon azzal a céllal, hogy az irodalmat, az igazi művészetet szolgálják. A diákszínjátszás a tettevel ősi hagyományok kelnek életre: a történelemben mint igen fontos-hatótényező jelentkezett a századok folyamán a diákszínjátszás. Hatalmas mozgalmak, történelemformáló erők jelennek meg a diákszínjátszás mélyén: vallási célok és nemzeti törekvések nyilatkoznak meg különösen a vésszes, veszedelmes időkben. A vallási küzdelmeknek és nemzeti harcoknak egyik legjelentősebb eszközeivé válnak a diákelőadások, amelyek eleinte csak az iskola falain belül maradnak ugyan, de hatásuk már szélesebb területen is megmutatkozik különösen attól az időtől kezdve, amikor az iskoladráma kilép az iskola kapuján, hogy a városháza előtt, a piacokon, a temetőben, a köztéren mondja el a világnak azt, amit egyébként nem lehet elmondani.

A világ diákszínpadjai

Minden időben és minden nemzetnél megjelent a diák a színpadon, hogy egyrészt a művészetet, másrészt pedig azokat a célokat szolgálja, amelyek a vallás, vagy a nemzet életére döntő befolyással voltak. Fiatal jurátusok állnak be »Thália papjai« közé, hogy a világ minden nyelvén tovább adják az emberiség minden egyedének az örök ember örök értékeit. Ismeretesek Racine iskoladramái, közismert Luthernek az a nézete, hogy a diákoknak el kell játszani azt, amit megtanulnak, irodalomtörténeti adat a magyar diákszínjátszás minden mozzanata, amely végigvezette a magyar vidék minden végein a klasszikus műveltség emlékeit. Sopron, Szombathely, Bártfa, Csiksomlyó, Buda, Pozsony, Nagyvárad és sok más város között Szeged is kivette részét abból a munkából, amely a kultúra szolgálatában állt itt századok óta. A legújabb időkben Hollandiában kelt életre a diákszínjátszás: De Meester professzor a leydeni egyetemen 1924-ben szabadtéri diákszínjátszást szervezett s világraszóló sikerrel adta elő az »A. Z.« című színdarabot. A két betű Alba herceget és Zwingert, vagyis Orániai Vilmost jelenti: ez utóbbinak harcát elevenítette fel a színdarab azt a küzdelmet, amely az Alba herceg által megnyomorított Hollandia felszabadulását és függetlenségének kivívását eredményezte. Angliában a Shettlement-mozgalom indítja meg a diákszínjátszást az angol egyetemeken. Németországban hasonló törekvések adnak lendületet a törekvés valóra váltásának.

A legtekélyesebb diákszínjátszó szervezet Amerikában épül ki, ahol különösen Elmer Rice, a »New York regény«-nek írója viseli a szíven a diákszínjátszási mozgalmait. Nálunk Illejtől kezdve Csokonain. Dugonics és sok más írón keresztül a legújabb korban igen sok terv látott napvilágot s igen sok szép terv meg is valósult, a teljes kifejtésnek azonban útját állták a bekövetkezett események.

A szegedi egyetemi ifjúság néhány évvel ezelőtt maga elé tűzte azt a célt, hogy a diákszínjátszást mesterségének, sőt tudománvának szolgálatába állítja. Különféle, főleg anyagi akadályok miatt ez a munka megakadt, most azonban Szent-Györgyi rektor kezdeményezésére új erőre kapott s a felek szerint nagy sikernek néz elébe.

A 200 éves szegedi diákszínjátszás

A szegedi diákszínjátszás a maga szűkebb pályájában is két évszázados multra tekinthet vissza. A piaristák ősi »scholájában« adták elő a diákok a tanárjaik által írt színdarabokat. Ezeknek a színdaraboknak színpadja a piaristarendház budapesti levéltárában ma is megvan: összesen kilenc emlék maradt fenn a kétszáz év előtti időkből. Az iskola »komédiázásában« játszották el a diákok a színdarabokat, eleinte csak a diáktársak, később azonban egyre nagyobb »közönség« előtt.

Az első emlékünknél 1729-ből való. Ebben az évben adták elő a szegedi piarista iskola tanulója a »Themis királynő büne« című darabot az akkori szokásnak megfelelően latin nyelven. A megszárgult színpadok régi betűi között megbújik egy elmult világ, de valahogy megérezni az örök, multhatatlan emberit is. Ugyanazok a problémák, ugyanazok a törekvések és ellenhatások mutatkoznak meg ezeken a régi emlékeken is, mint ma

benn valahol a lélek mélyén. A »Tiszta lelkiismeret diadala« tanulságai éppoly érvényesek ma is, mint 200 esztendővel ezelőtt. »Az asszonyuralom szerencsétlen volta« című kis színdarab érdekesen világítja meg azt az állítást, hogy miért szerencsétlen az asszonyuralom? Érdekes a »Testvérek közt ritka az egyetértés, vagy Belametest megöli öccse« című dráma is. Igen sok sora van, amelyet ma aligha lehetne megszólaltatni a színpadon. Ennek a színdarabnak befejező része egyébként nem áll egyébként, mint a szereplők végét élni nem akaró hálálkodásából »a megjelent közönség szíves türelméért«.

Igen érdekes ezekkel az előadásokkal kapcsolatban az, hogy a női szerepeket mindenkor fiúk játszották. Egyetlen egy alkalommal szerepelt a színpadon nő, hogy elkerülhető legyen a női műveltség felismerése, a szereplő nő a számára kijelölt női szerep ellenére — férfiruhába öltöztették.

»A virágok közt a legmaradandóbb babér, avagy a sors változásait nem ösmerő Mars virágzó dícsősége« című iskoladráma a haditetteket dicsőíti s katonás szellemet plántálja bele a tanulólíjúságba. A Mars mellett — mondja a színdarab egyik mondata — a nagyrabécsült szerelem istennője: Vénus elenyészik... A »Vita felis sine lux, sine crux«, vagyis az »Élet boldogság, akár fény, akár kereszt« című színdarab végső következtetése az, hogy a taps megöli a szomorúságot. Ennek a »gyilkosság« elkövetése céljából a szereplő diákok az utolsó felvonás teljes terjedelmét végigtapsolják... Rendkívül érdekes az a színdarab, amelyben görög mithológiai mesébe öltözteti a piarista író Krisztus születésének és életének történetét.

A farsangi vidámságnak is áldozott az iskola egy »drámával«, amelynek főszereplője Bacchus, akit különféle csínytevések, sokszor igen vaskos tréfák után utolér a végzet.

Igen sok emlék fűződik a szegedi diákszínjátszáshoz. Régi szegedi családok ma is ismert »boldog elei« szerepelnek a színdarabokban, az iskoladramákban. Ezzel kapcsolatban természetesen igen élénk volt az iskoladramai irodalom is. Legismertebb Benyák Bernát »Joas« című iskoladramája, amelynek elején olyan bevezetőt írt amelyet ma is érdemes megemlíteni:

— A komédiák olyan palástba szoktak öltözni, amelyeket, vagy ahhoz hasonlókat igen helyesen magokra vehetnek a nézők, hallgatók és olvasók is. Azaz: a komédiák akár néminemű szín alatt adassanak elő, az ember életének képei és olyan tükörök, amelyekben a játékos személyek alatt saját természetünket és saját erkölcsünket szemlélhetjük.

Majdnem szósz szerint ugyanazt mondja Hamlet is:

— A színdarab feladata most és eleitől fogva az volt és az marad, hogy tükröt tartson mintegy a természetnek...

Az utószót vegyük át szó szerint Benyák Bernát piarista tanártól, aki már kétszáz év előtt ezt a ma is aktuális mondatot írta le a művészeti játék rendkívül nagy jelentőségével foglalkozva:

»Nagyon botlanak azok, akik csak a közönség zvakori elmosolyodásában állani vélik a színi játékok böcsét...«

A nevetésben is lehet mélység, de az életnek vannak olyan mélységei, amelyek felett nem lehet nevetni. S ezeket a mélységeket is meg kell ismerni. Mert az élet nemcsak operett...

(maron)

Carol tartózkodási engedélyt kapott Portugáliától

Lisszabon, március 7. Károly volt román király és Lupescuné a portugál kormánytól engedélyt kapott ideiglenes oltartózkodásra.

A Szegedi MAV Alkalmazottak Temetkezési Egyesülete március hó 2-ára meghirdetett közgyűlése nem volt határozatképes. — Az alapszabályok 13. §-a értelmében március hó 9-én, vasárnap délután 3 órára

új közgyűlést hirdetünk melyet a MAV Fiúnevelőintézet és árvaház ebédlőtermében tartunk meg a már meghirdetett napirenddel. Ez a közgyűlés a megjelenő tagok számára való tekintet nélkül határozatképes. Kéri a tagok megjelenését.